

ФІЗИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕТВОРЕНЬ У СТРУННОМУ ГРАВИМЕТРІ

Вихідний сигнал струнного гравіметра (СГ) дорівнює $f_z = 2mg_z$,

де mg_z – сила тяжіння, що діє на масу m .

Оскільки струну виконано з тензочутливого матеріалу, то під дією сили тяжіння f_z опір струни R_{CG} буде змінюватись:

$$R_{CG} = \rho_n \frac{l}{q}$$

де ρ_n – питомий електричний опір матеріалу струни (берилієвої бронзи), l – довжина струни, q – площа поперечного перерізу струни.

Відповідно, напруга U на опорі буде також змінюватись

$$U = I \cdot R_{CG} = I \cdot \frac{\rho_n \cdot l}{q}$$

де I – струм живлення струни із берилієвої бронзи:

$$I = \sqrt{7,3 \cdot 10^{10} \cdot d^3}$$

де d – діаметр струни із берилієвої бронзи.

Для визначення довжини струни та величини інерційної маси скористаємося робочою формулою СГ:

$$f = \frac{1}{2l} \sqrt{\frac{mg}{\lambda}} \quad (1)$$

де f – частота струни СГ (обираємо $f = 0,1 \text{ с}^{-1}$ з міркувань, викладених в параграфі 2.4), m – маса вантажу, г; l – довжина струни, мм; λ – густина матеріалу струни, г/мм, g_z – значення прискорення сили тяжіння. Для широти м. Києва $g_z = 9,91100376 \text{ м/с}^2$. Із (1) визначимо m :

$$m = \frac{4 \cdot l^2 \cdot f^2 \cdot \lambda}{g}$$

Не рекомендується вибирати довжину струни менш ніж 15-20 мм, оскільки це призводить до збільшення похибки від недосконалості кріплення та впливу власної жорсткості.

На рис. 1. наведено залежність величини інерційної маси від довжини струни. Виберемо довжину струни $l = 30$ мм, тоді значення $m = 32,65$ г.

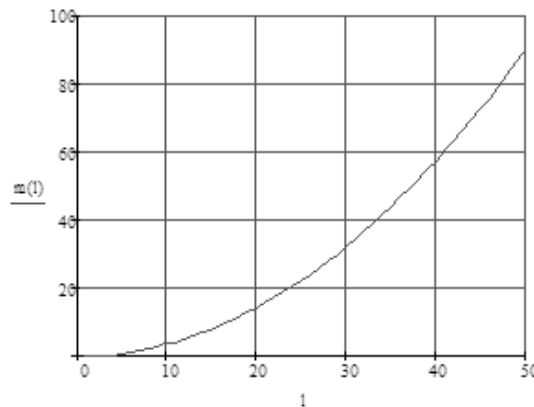

Рис. 1. Залежність величини інерційної маси m від довжини струни l СГ

Із таблиці характеристик тензочутливих матеріалів обираємо для струни із берилієвої бронзи наступні параметри: $d = 0,025$ мм, $\rho_n = 0,68 \cdot 10^{-3}$ Ом·мм. Тоді

$$q = \frac{\pi d^2}{4} = \frac{3,14 \cdot 0,025^2}{4} = 4,9087 \cdot 10^{-4} \text{ мм}^2.$$

Розрахуємо струм

$$I = \sqrt{7,3 \cdot 10^{10} \cdot 0,025^3} = 0,0334 \text{ А.}$$

Для берилієвої бронзи опір струни дорівнює:

$$R_{CG} = \frac{\rho_n \cdot l}{q} = \frac{0,68 \cdot 10^{-3} \cdot 30}{4,9087 \cdot 10^{-4}} = 42 \text{ Ом,}$$

де ρ_n – питомий опір берилієвої бронзи.

Відповідно напруга

$$U = I \cdot \frac{\rho_n \cdot l}{q} = 0,0334 \cdot \frac{0,68 \cdot 10^{-3} \cdot 30}{4,9087 \cdot 10^{-4}} = 0,0334 \cdot 41,56 = 1,388 \text{ В.}$$

Струнний гравіметр із тензочутливого матеріалу вмикається за мостовою схемою в одне або в два плеча. Міст із двома струнними гравіметрами має чутливість у два рази більше, ніж міст з одним перетворювачем.